

PROF. DR. PIET VISSER (1919-2009)

Prof. Dr. Piet Visser, erelid van de NSWO, stond aan de wieg van het humane experimentele slaaponderzoek in Nederland. Oorspronkelijk opgeleid als arts werd hij in 1967 benoemd tot hoogleraar in de Psychofysiologie aan de UvA. Daarnaast bekleedde hij ook een hoogleraarschap in Brussel.

Hoewel Piet officieel in dienst was bij Psychologie, had hij voor elkaar gekregen dat hij met zijn team een halve gang kon bezetten in het Jan Swammerdam Instituut, waar de Geneeskunde afdeling van de UvA gevestigd was. Het was namelijk zijn heilige overtuiging dat de psychofysiologie alleen tot bloei zou kunnen komen met een multidisciplinaire benadering. Inderdaad ontstond op deze wijze een goede kruisbestuiving tussen Psychofysiologie en verschillende afdelingen van Geneeskunde. Naast psychologen bevolkten fysici, ingenieurs, bewegingswetenschappers en biologen “zijn Lab”. In 1970 vocht hij hartstochtelijk voor de komst van de eerste speciale lab-computer (waarvan er slechts een 100-tal bestond in de wereld) die de Subfaculteit Psychologie rijk was. Dit werd door veel psychologen met wantrouwen en jaloezie bekeken. De gehele staf van Psychofysiologie moest, al of niet vrijwillig, een computercursus volgen.

Begin jaren 70 raakte Piet Visser geïnteresseerd in de slaap als onderzoeksgebied. Toen vanuit de afdeling Psychologische Methodenleer een student langskwam met de vraag of Piet Visser kon helpen bij het opzetten van droomonderzoek greep hij zijn kans. En zo startte in begin 1973 op het Jan Swammerdam Instituut het eerste experimentele humane slaap-droom onderzoek in Nederland. Hierbij waren zowel (psycho)fysiologen als psychologen betrokken. Het technisch arsenaal van het slaaplaboratorium was in die tijd een van de meest geavanceerde in de wereld van het slaaponderzoek. Al in de jaren 70 stimuleerde Piet Visser de ontwikkeling van nieuwe meettechnieken, zoals impedantie- en inductie-ademhaling en het meten van kerntemperatuur en zuurstof.

Zijn multidisciplinaire interesse heeft geleid tot een samenwerking tussen de Tsjechische fysioloog Peňáz (Tsjechië lag toen nog achter het ijzeren gordijn) en TNO. Het hieruit voortgekomen unieke apparaat FinaPres voor niet-invasieve bloeddrukmeting is nu wereldberoemd. Ook heeft hij gestimuleerd om de FinaPress voor slaaponderzoek geschikt te maken. Dit heeft geleid tot twee vinger-sensoren voor de FinaPress, waardoor cardiovasculair slaaponderzoek mogelijk werd. Piet Visser hamerde altijd op het belang van de integratie van zowel fysiologische als psychologische modellen. Onder Piets leiding werd een slaapkwaliteitschaal ontwikkeld, een schaal die later in Groningen opnieuw gevalideerd zou worden en omgedoopt tot ‘Groninger slaapkwaliteitschaal’.

In 1976 startte een landelijke werkgroep over slaap en Piet Visser stimuleerde dat initiatief van ganser harte. Hij was er tegen om de informele werkgroep te ‘formeel’ te maken, omdat dat volgens hem de informele gedachten uitwisseling en

samenwerking zou tegenwerken. Deze informele werkgroep kwam 5 tot 8 keer per jaar bij elkaar en evolueerde later tot de NSWO.

De vuurdoop onderging de slaapproep van Piet Visser in 1980. De ESRS liet op het allerlaatste moment een wanhopige oproep om hulp uitgaan, omdat het congres door omstandigheden niet in Engeland kon plaatsvinden. Piet bood spontaan Amsterdam als locatie aan. Binnen 13 weken stampte het Amsterdamse team, in een periode zonder het bestaan van fax en e-mail, onder zijn leiding een prachtig congres van de grond. Piet voegde, op suggestie van een van zijn medewerkers, ook een aantal nieuwe elementen toe, zoals een jonge onderzoekersbeurs, een informele welkomstreceptie en speciale lezingen.

Piet Visser was tot het einde van zijn leven zeer betrokken bij het wel en wee van de NSWO en hij kwam graag naar de bijeenkomsten. In de Najaarsvergadering in 2007 werd hij nog geanimeerd pratend bij de posters gesignaleerd. De naar hem genoemd posterprijs past goed bij de grote aandacht die Piet altijd had voor jonge onderzoekers. Prof. Dr. Piet Visser, erelid van de NSWO en een icoon van het slaaponderzoek in Nederland overleed op 23 februari 2009 op 89 jarige leeftijd.

PROF. DR. PIET VISSER (1919–2009)

Prof. Dr. Piet Visser, honorary member of the NSWO, was one of the founders of human experimental sleep research in the Netherlands. Originally trained as a doctor, he was appointed professor of Psychophysiology at the UvA in 1967. He also held a professorship in Brussels.

Although Piet was officially employed by Psychology, he and his team had managed to occupy half a corridor in the Jan Swammerdam Institute, where the Medicine department of the UvA was located. It was his firm belief that psychophysiology could only flourish with a multidisciplinary approach. Indeed, this created a good cross-pollination between Psychophysiology and various departments of Medicine. In addition to psychologists, physicists, engineers, sports scientists and biologists populated "his Lab". In 1970 he fought passionately for the arrival of the first special lab computer (of which there were only about 100 in the world) for the Subfaculty of Psychology. This was viewed with distrust and jealousy by many psychologists. The entire Psychophysiology staff had to take a computer course, whether voluntarily or not.

In the early 1970s, Piet Visser became interested in sleep as a research area. When a student from the Psychological Methodology department came by asking if Piet Visser could help set up dream research, he seized the opportunity. And so, in early 1973, the first experimental human sleep-dream research in the Netherlands started at the Jan Swammerdam Institute. Both (psycho)physiologists and psychologists were involved. The sleep lab's technical arsenal was one of the most advanced in the world of sleep research at the time. As early as the 1970s, Piet Visser stimulated the development of new measuring techniques, such as impedance and induction breathing and measuring core temperature and oxygen.

His multidisciplinary interest led to a collaboration between the Czech physiologist Peňáz (the Czech Republic was still behind the iron curtain at the time) and TNO. The resulting unique device FinaPres for non-invasive blood pressure measurement is now world famous. He also encouraged making the FinaPress suitable for sleep research. This led to two finger sensors for the FinaPress, making cardiovascular sleep research possible.

Piet Visser always emphasized the importance of integrating both physiological and psychological models. Under Piet's leadership, a sleep quality scale was developed, a scale that would later be revalidated in Groningen and renamed the 'Groningen sleep quality scale'.

In 1976, a national working group on sleep was started and Piet Visser wholeheartedly encouraged that initiative. He was against making the informal working group too 'formal', because in his opinion that would hinder the informal exchange of ideas and cooperation. This informal working group met 5 to 8 times a year and later evolved into the NSWO.

Piet Visser's sleep group underwent its baptism of fire in 1980. The ESRS issued a desperate call for help at the very last minute, because circumstances prevented the conference from taking place in England. Piet spontaneously offered Amsterdam as a location. Within 13 weeks, the Amsterdam team, in a period without the existence of fax and e-mail, organized a wonderful conference under his leadership. Piet also added a number of new elements, at the suggestion of one of his employees, such as a young researcher grant, an informal welcome reception and special lectures.

Piet Visser was very involved in the affairs of the NSWO until the end of his life and he enjoyed coming to the meetings. At the Autumn Meeting in 2007 he was seen talking animatedly near the posters. The

poster prize named after him fits well with the great attention that Piet always had for young researchers. Prof. Dr. Piet Visser, honorary member of the NSWO and an icon of sleep research in the Netherlands, died on February 23, 2009 at the age of 89.

